

M U BEVARINGS- H O TENESTENE

Foredrag på fagdagar 2026:

Måndag 27.04:

Verdivurdering som del av verktøysettet for fagpersonar innan samlingspleie

Hovudfokuset i Nina Robbins sin presentasjon er å vise ulike praktiske metodar som kan medverke til å styrke verdirelaterte tiltak innafor samlingspleien som vert utført i musea. Mellom dei ulike metodane finn vi museologiske verdidiskusjonar, verdibaserte praktiske workshops og utarbeiding av ein verdibasert arbeidsmåte. Målet med desse tiltaka er å hjelpe fagfolk i museum til å lære seg korleis dei skal ta konkrete val i samlingspleie, forstå utfordringane ved å ta slike val, og å engasjere seg i verdidiskusjonar slik at vi kan synleggjere vurderingane kring verdi.

Nina Robbins er førsteamanuensis i museologi, kunstkonservator (MA) og kunsthistorikar. Ho har arbeidd innan kulturarv sidan midten av 1980-talet, med spesialisering i samlingsforvaltning i kunstmuseum. For tida arbeider ho som førsteamanuensis

ved Metropolia UAS. Gjennom sitt arbeid som lærar, kurator og kunstkonservator legg ho stor vekt på å vidareformidle ikkje berre teoretisk kunnskap, men også tilhøyrande praktisk kunnskap til studentane sine.

Fra «banning i kirken" til daglig forvaltning – prioritering i samlingene fra 2013 til i dag

Da Anne Bjørke, samlingsleder i Bymuseet tok initiativ til et prosjekt om prioriteringer i museumssamlinger, var dette en vågal ting å fremme. Hun hadde sett mange fulle museumsmagasiner i kraft av sitt arbeid i NIKU og ABM-utvikling. Vi andre var helt satt ut – ta noe ut av samlingene? Går det an? Er det lov? Etter et stort arbeid med å finne ut om vi kunne gjøre dette og hvordan, ble vi etter hvert komfortable med det. Nå er det for lengst blitt en del av vårt daglige forvaltningsarbeid og vi arbeider oss stadig nærmere bedre oversikt over hva vi har.

Nina Moldskred arbeider som konservator ved samlingsseksjonen, Bymuseet i Bergen.

Betydningsvurdering af genstandssamlinger

Danmarks Tekniske Museum råder over en samling på omkring 30.000 artefakter, der fortæller om teknisk og industriel kulturarv i Danmark siden 1600-tallet. Selv om hovedparten af samlingen er registreret, mangler den i høj grad formulerede logikker, der kan danne baggrund for fremtidige prioriteringer – ikke mindst set i lyset af museets omfattende flytteplaner. Siden 2020 har Danmarks Tekniske Museum derfor arbejdet med signifikans som redskab til at prioritere og skabe logik i en typologisk, teknisk samling. Med inspiration især i den australske og finske udgave af betydningsvurdering, har vi udviklet en tilpasset, operationel metode til prioritering af samlingen og til udvikling og formulering af samlingsstrategier. I oplægget vil vi præsentere dette arbejde og berette om vores foreløbige resultater.

Susanne Krogh Jensen og Anders Ekstrøm Løkkegaard er hv samlingsinspektør og konservator ved Danmarks Tekniske Museum

Aktiv prioritering – passiv avhending

Vi har et moralsk og etisk ansvar for å bevare gjenstandene i samlingene våre, men har vi ressurser til å ta det ansvaret? Utdfordringene våre er de få ansatte, de store kostnadene det krever og et styres beslutning til å prioritere et så stort arbeid. Hvilket museumsfaglig arbeid må prioriteres bort, for å kunne prioritere det arbeidet som er nedprioritert over så mange år? Hvilken kapasitet har kulturhistoriske museer til å gjøre den systematiske vurderingen det krever? Avhending av samlinger er virkemiddelet for å kunne bevare de gjenstandene som er kjernesamlingene – er det mange som mener.

Toril C. Skaaraas Hofseth er magasinforvalter ved Anno museum

Prioritering og avhendig under press

-Erfaringer fra asbestsanering og masseavhending

Å avhende objekter fra en samling er vanligvis en tidkrevende prosess. Våre faglige vurderinger er gjerne både godt begrunnet og fornuftige, men erfaringen er at det kan drøye å ta steget helt ut og faktisk fjerne et objekt fra samlingen. Når samlingene rammes av asbeststøv blir situasjonen en annen.

Foredraget vil handle om masseavhending og destruksjon, slik *Retningslinjer for avhending* åpner opp for. Mengden, tilstanden eller risikoaspektet avgjør om en har mulighet til å dokumentere hver enkelt del. Samtidig er tidligere arbeid med vurdering av delsamlinger et verdifullt verktøy når vi under tidspress må ta raske avgjørelser.

Grethe Paulsen Vie er avdelingsleder ved Haugalandmuseet, og *Maryon Østhus* er stedsansvarlig for Arquebus krigshistoriske museum, Haugalandmuseet

Plasteventyr – eller hvordan avhende 90 % på en forsvarlig måte

I 2025 foretok Stjørdal museum, Museene Arven i Trøndelag, vurdering av en samling produkter og verktøy fra Stjørdals plastindustri. De totalt 22.149 gjenstandene, produsert mellom 1947 og 2015, spenner over en mengde bransjer, gjøremål og aspekter ved livet i Norden i etterkrigstiden. 89% av objektene var i «God» eller «Svært god» tilstand.

I løpet av prosessen fram mot første utgave av samlingsforvaltningsplanen ble 90 % av samlingen avhendet. Foredraget formidler hvordan dette ble gjennomført på en forsvarlig måte, selv om prosessen uten tvil har påvirket mulighetene i videre samlingsforvaltning, forskning og formidling, i både positiv og negativ forstand.

Helle Vangen Stuedal er konservator NMF ved Museene Arven, avdeling Stjørdal museum.

Museumsgjenstand ved en tilfældighet

Breidablikk-samlingen viser hvordan definisjonen av «museumsgjenstand» er dynamisk og kontekstavhengig. Gjennom analyse av historiske inventarer, familiealbum, arkivmateriale og

digitale registre identifiseres tre lag: autentisk familiearv, senere tilskudd og museale tillegg. Studien belyser spenningene mellom materiell og kontekstuell autentisitet, samt mellom bevaring og formidling. I ressursvake miljøer krever prioritering nøye vurdering av både etiske og praktiske hensyn. Denne eksempel fra Breidablikk understreker at forvaltning av husmuseer ikke bare handler om gjenstander, men om historier som utvikler seg over tid, og om betydninger som formes og omformes. Perspektivet fremhever behovet for kontinuerlig revisjon og transparente kriterier for å sikre både materialitet og kulturell relevans for fremtiden.

Belén Navazo Hourcade er samlingsforvalter ved MUST

Tysdag 28.04:

Samisk perspektiv på hva er en museumsgjenstand - samfunnsrolle og forventinger

Museene har utviklet seg fra kuriositetskabinett til anerkjente kunnskapsinstitusjoner. Gjennom deres utstillinger blir gjenstander vist frem i en kurators narrativ om hvem vi er og hvor vi kommer fra, og om ulike hendelser i historien. Gjenstander og deres arkiv er grunnlaget for forskning og den kunnskapen som hentes ut av samlingene, eies og brukes av dem som har tilgang. Museene gjennom deres vurderinger av inntak, konservering og avhending av gjenstander avgjør hva som blir tilgjengeliggjort for kommende generasjoner og hvilke fortellinger som skal fortelles. Opprettelsen av våre egne samiske museer har derfor vært viktig, fordi det å administrere sin egen kulturarv, er også retten til å definere sin egen fortid.

Anne May Olli er direktør for RiddoDuottarMuseat - de samiske museene i Vest-Finnmark. Hun har master i arkeologi og konservering fra Universitetet i Oslo.

Må en museumsgjenstand vare evig? Pedagogiske samlinger i museum

Museer bruker i dag en begrenset del av sine samlinger aktivt. For å møte denne utfordringen har Jærmuseet nylig etablert en pedagogisk samling. Dette innebærer en ny måte å definere bruk og funksjon for utvalgte gjenstander. Gjenstandene er fortsatt museumsgjenstander, men de kan håndteres og brukes, og får dermed en kortere levetid som følge av slitasje. Innlegget tar utgangspunkt i denne oppstartsfasen og gir innblikk i arbeidet med etableringen av samlingen. Samtidig undersøker det hvordan denne praksisen utfordrer og utvider forståelsen av museumsgjenstanden, og spenningen mellom bruk og bevaring, samt de etiske og faglige dilemmaene dette innebærer.

Jeanne Alicia Rohde Dalbu er samlingsforvalter og museolog ved Jærmuseet.

Museumsobjektet i bevegelse. På vei mot en mer helhetlig samlingspraksis?

Vi løfter dilemmaer, spørsmål og praksis som oppstår når museet undersøker hvordan bruksgjenstander til formidling bedre kan integreres i en helhetlig samlingspraksis.

I dag har museet en fragmentert «pedagogisk samling», etablert i 2012. Gjenstandene har uklart proveniens, varierende status og lite dokumentert bruk og/eller spor av inntaksprosessen. Dette skaper utfordringer for både dokumentasjon, forvaltning og faglig samhandling. Prosjektet tar sikte på å kartlegge praksis, utvikle retningslinjer for inntak, avhending og bruk, samt etablere tverrfaglige krysspunkter. Målet med prosjektet er å styrke museumsobjektets verdi på tvers av kontekster og utvide forståelsen av hva en museumsgjenstand kan være.

Therese Hervig Johnsen er konservator og *Helene Huljev* er rådgiver samling og dokumentasjon, begge ved Oslo Museum.

Avhending – fornuft og følelser

MiA - Museene i Akershus har i de seneste årene foretatt flere store avhendingsprosjekter i forbindelse med flytting og revisjon av museumssamlinger. MiA har utviklet et sorteringssystem, som bidrar til en faglig systematisering som hjelper oss i håndteringen av store og komplekse samlinger. Vi tilstreber at avhendingsprosesser er kollektivt funderte, da både praksis og beslutninger er krevende og bør foretas med synspunkter fra flere fagområder. Selv om vi i avhendingsprosjektene ønsker å tilnærme oss objektene på en faglig systematisert og profesjonell måte, erfarer vi at avhendinger påvirker oss følelsesmessig. Vi ønsker med dette bidraget å komme inn både på fornuft og følelser når vi foretar valg i avhendingsprosesser.

Helga Marie Stangeby, gjenstandskonservator NKF-N og *Kirsten Linde*, konservator NMF arbeider ved Museumstjenesten, MiA – Museene i Akershus

Genstande på rette hylde. Avhending af dele af Nordjyske Museers glassamling

I 2022 foretog Nordjyske Museer en gennemgang af sin samling af genstande fra danske glasværker. Formålet var dels at udskille og overdrage (avhende) dele af samlingen til museer/institutioner, hvor genstanden kunne få større forsknings- og formidlingsmæssig relevans, og dels at opkvalificere den del af samlingen, som fortsat skulle indgå i Nordjyske Museers samling. Oplægget præsenterer erfaringer fra processen og diskuterer, hvordan målrettet samlingsudvikling kan styrke en museumssamlings kvalitet og relevans. I alt blev 2.716 genstande overdraget til andre institutioner, mens ca. 1.800 genstande blev fastholdt og fremstår nu som en mere fokuseret og aktiv samling.

Signe Stidsing Hansen er Samlingsinspektør, Nordjyske Museer, Danmark

Ikke lenger museumsgjenstand – hva nå?

Salg framfor kassering – mellom idealer, praksis og nye muligheter

Det er akseptert, forventet og pålagt at museer skal redusere eller omstrukturere sine samlinger. Idealet om at objekter overføres til andre museer står sterkt, men er ofte ikke realiserbart. For

mange objekter som tas ut av museumssamlingene finnes ingen mottakerinstitusjon. Å redefinere objekter til rekvisita eller bruksgjenstander kan være en god løsning, men også denne strategien har begrensninger.

En hittil rådende holdning er at overflødige gjenstander må destrueres om ingen av de foretrukne avhendingsmetodene oppnås. Denne praksisen bør utfordres av hensyn til bærekraft, ressursutnyttelse og etikk. ICOMs etiske regelverk åpner for salg under visse forutsetninger. Om dette åpner for at museene kan motta penger ved avhending, trenger vi å diskutere holdninger og utfordringer ved salg som avhendingsmetode. Dette kan åpne for en praksisendring: Framfor å kassere, vil ansvarlig avhending også innebære salg.

Marianne Hylbak arbeider som samlingsforvalter ved Drammens Museum